

jan elemans

tempel van zeus

gedichten

nijgh & van ditmar - 's gravenhage rotterdam

Inhoud

Ars poetica	9
Landbouwschap	13
Het boze oog	15
In de jaren twintig	17
Verouderde prediking	20
Een winter van grootvader	22
Donatus	28
De zaak-Oss	34
Boerenapostel	39
Arnold Frans	42
Bericht uit Rome	45
Hagioskoop	51
Herverkaveling	52
Tempel van Zeus	65

Voor Ted Boekelman

Ars poetica

1

Achterwaarts zien
op de trekker
naar de ploeg
in een voorwaartse beweging.

2

Met vette handen
het differentieel
tussen voorjaar en winter
tussen man en vrouw
uiteenschroeven
een losgelopen moer
verwijderen beschadigde
tandwielen vervangen
en vergenoegd luisteren
naar het geluid
van de genezen motor.

9

3

Het deksel lichten
van iedere put die stinkt
en het gouden nat
in een zilveren vat uit-
rijden tussen 2 buien door
over het gras
onder de regenboog
van Jahwe die
met lichtblauwe
neusgaten zacht
dondert van wolk
op wolk.

4

Zitten met een big
op z'n rug
tussen je benen
in een stolp
in een groot schreeuw-
bereik van angst
in elke vuist
een achterpoot
van pijn zitten
en vasthouden
niets zeggen
niets doen aan
het drama
medeplichtig zijn.

10

5

Bezig zijn bij
geboren worden
met de boer wachten
op de nageboorte
achter de geboorte aan.

6

Het dagelijks brood
schrijven diep
in de voren
van het bestaan
ploegen eggen
mesten en wachten
op de eerste warme dag
en dan landwaarts tijgen
met een zak vol zaad.

11

7

Met een harde hand
zacht strelen
de boerin bekennen
met een ruige baard
haar zachte buik verkennen
van altijd voorjaar
en in het witte veld
van de vertedering
de haas opjagen
van de ontroering
schichtig dier
harde lange lopers
oren als antennen.

8

Daarom: een dichter
moet alles voelen
alles zeggen
met de harde hand
met de droge lippen
van de buitenman
de kleinste
de blondste
de warmste
van alle akkers
achterover leggen
open leggen
voor zon
en zaad.

12

Landbouwschap

*Les très riches Heures
du Duc de Berry*

Mijn broers
zijn landbouwers
en veetelers fokken
met een witte koe
en een rode stier
elk kalf bont
halen met een hand zaad
een hand stront
een hele zak graan
uit de grond
in een blauwe overall
rijden ze heel de dag
op een rode trekker
lekker buiten rond
in mei maken
ze de wereld met
hun bongerd wit
en geel met koolzaad
in juni in de
mooiste tijd
van het hele jaar
trekken ze reukoffers
op uit vers hooi
tot in de horizon
devoot. Dat vinden
de goden mooi

schenken nóg meer
regen en zon
in november slaat
de slachter het zwijn
de hersens verhuizen
uit de warme kop
naar de warme pan
de dichter
lijdt eronder
zijn broers
eten ervan
tot diep in de avond
dan volgen ze rap
op hun sokken
de vrouw
over de zoldertrap.
In de nachtposttrein
sorteren beambten
de blauwe brieven
van het landbouwschap.

Het boze oog

Ik ben dichter
een zwarte man
met een hoge hoed
en een baard
een fotograaf
zonder fotogravin
een zwerver
in het land
van de boeren
het zout des levens
is mijn doel
het zout in de pap
mijn gewin
het volk is schuw
het land
vol vijandschap
de pastoor slaat
een kruis de boer
dreigt met de riek
in de deur
van ieder huis
kijkt een kind
door een gat
in een karton
naar de man
die hun zon verduistert
hun leven belicht
de klok luidt
waar ik kom

vergeefs want onder
de hoge hoed
onder de zwarte doek
zie ik toch wat ik
zoek de beer
op zijn zeug
hoort de klik
wil eraf maar zit
al voor eeuwig
aan zijn varken vast:
een gore grap
en wie zegt dat
de boer zelf niet
vandaag of morgen
op zijn blote bestaan
wordt betrap?

Ik ben dichter
bij het leven
dan men dacht
vandaar de klokken
overal waar ik kom
de pastoor slaat
een kruis de boer
dreigt kinderen
gooien met stenen
naar de man
met de hoge hoed
met het boze oog
van het dichterschap.

In de jaren twintig

In de jaren twintig
werden de kinderen
in armoe groot
op het platteland
zonder bananen en sinaasappels
wilde herfsten
met hoog water
de koeien vroeg op stal
de bieten laat van het land
ziekten onder het vee
en onder de mensen
nog zedelijk verval
de pastoors preekten vergeefs
ook de kapelaans
hielden het niet in de hand
menig boerenmeisje
trouwde buiten de boerenstand
vee leed gebrek
en tongblaar
ging van stal tot stal
op zwerende voeten
stonden koeien melkloos
met ziek schuim om de bek
zilveren melkbussen
sloegen langs de weg
bruin uit
in arren moede
vingen boeren urine op
van zwangere paarden
in een hoge hoed
bruikleen van Organon.

Over Zevenhoven c.a.
kwam in die dagen
de ramp met de beer
van de fokvereniging
een geweldige ever
machtige ballen en borstels
uit Zweden geïmporteerd
alleen reeds voor het transport
en de reis van de veel
koppige aankoopkommissie
heeft de penningmeester
moeten zweten
maar het beest deed het goed
en veel en lang en
elke sprong raak maar
bij alle 1400 biggen
van dat jaar
heeft het de aars vergeten
en dat hebben de boeren
en ook mijn vader
tot in verre omtrek
en lengte van dagen geweten.

Ramp over ramp
zwaluwen
te vroeg vertrokken
keerden niet weer
veel aardappelen
zeer zoute boter
en bitterheid aan tafel
de boer vaak en ver van huis
de boerin alleen.

Maar rampen
drijven vrouw en man opeen:
in de bedsteden
werd de vraag besproken
van lening en hypotheek
trouwbreuk en dronkenschap
en schuld
harde woorden over en weer
bij dag
onder baai en manchester
is het leven rouw
bij nacht
achter de gesloten deuren
van de herstelde huwelijkstrouw
wordt de harde hand zacht
en de boer van de beesten
de minnaar van de vrouw
warm geweldenaar
voorjaarsman en zaaier
en was dit zo niet geweest
dan had later
niemand nog geweten
van de rampen
van het hoge water
en de buitensporige kou.

Verouderde prediking

Het graan is rijp de boer
zet al zijn toerentallen in
en één knecht
die met één hand
in één halve dag
de hele oogst maait
dorst en want
het veelvoudige oeroude handwerk
werd één arbeidsgang
van één blinkende machine
die trekt en wordt getrokken
maait dorst en want
en stro perst en balen
vult en uitwerpt
als uitwerpselen
van een voorwereldlijk dier
dat graast en gromt
en met hoge sprieten
de graanzee aftast
een technosaurus uit de natijd
van toen wij jong waren
en veertien slagen met de zicht
nog een garf vormden
honderd garven een vim
en zes vim een vracht.

Nu zijn negen dagen
geen noveen meer
en trekt de processie
voor de vruchten der aarde
niet langer
door het onbebouwde land
de pastoor klaagt
over de verwildering der zeden
en preekt van de zaaiër
die uitging om te zaaien
van onkruid onder de tarwe
en van de zeis des doods
maar de boeren bougeren niet
begrijpen niet
wat hun zeer oude herder zegt:
wat is dat
vragen ze
een zeis?

Een winter van grootvader

De put
dicht
de aardappelen
bevroren
bunzings in
het kippenhok
de tafelpoten
elke morgen verder
aangevreten
door de ratten.

Wilde zwijnen ver-
laten de bossen
komen in dit ontij
de rivier over
dringen schuren binnen
springen de zachte
societyzeugen op
hun blote bast
de gestreepte biggen
vriezen bij tomen
aan mest en moeder
vast.

Buiten
pist een zwarte
boer een vloek
in de sneeuw
leest
huivert
bergt
het warme ding
weer haastig op
tegen de vorst.

Binnen
zitten de vrouwen
in hun winterjas
op de plattebuis
durven niet meer
naar de plee
hurken
voor elke plas niet
langer dan nodig is
boven de schuifla
met hete as.

In bed
is elke vorm
van liefde
onmogelijk
wie
stelt zich bloot
aan zo'n kou?
men wast zich
niet meer
door de lang aan-
houdende vorst
heeft menige boer
geen heugnis meer
aan de blote kont
van zijn vrouw toch
is die meer
dan welk sermoen
een prikkel
tot huwelijkstrouw.

Het vriest
dat het bed kraakt
liefde
is onmogelijk
onuitvoerbaar men
kruiptdichterbijelkaar tast
met koude voeten
de grenzen af
waarbinnen samenleven
nog doenlijk is
zelfs pas gehuwden
geven toe
met z'n drieën
in bed is beter
dan met z'n tweeën
tussen meer dochters
is het beter slapen
zegt menige vader
dan naast één vrouw.

Vrijgezellen huwen
hals over kop
met de gevoerde hand
 schoen
 geld
 stand
 godsdienst

tellen niet meer
de dikste meisjes
de heetste zijn
het meest gezocht
niet de beste
niet de braafste.

Het wijwater
in de tinnen bakjes
stolt tot ijs
de kerken
blijven leeg
pastoors vriezen met
duim en wijsvinger
vast wagen
zich niet meer
in het onderkoelde koor
van hun kerk en
trekken zich terug
in het klokhuis
van de pastorie
en slapen bij de meid
zich beroepend
op noodweer
terecht en vieren
hun bruiloft
met miswijn.

Over
de rotzooi
toen het ging dooien
heeft grootvader
mij nooit
iets gezegd.

Donatus

1

In een donkere kapel
in een duister verleden
in een hete zomer
in Reek boeren
vaandels tuba's
kaarsen koorzangers
de wilhelmiet
die baardig preekt
uit het heilig leven
van de noodhelper
toevlucht voor een ruig
kort gehouden volk
de litanie veelkleurig
en lang als
een donderaal
in een weerglas
weerglans van vlammen
in zilver gouden
kazuifels wierook
en wijwater
in koperen aker
van aqua
dat is latijn.

Door het veld
door de zon
weer naar huis
met vlaggetjes
met molentjes
achter moeder
met de fles
met de kaars
met het water
met het vuur
van Donatus
achter vader
die zegt
het is heet
veel te heet
daar komt weer
gedonder van.

De lucht
trekt die avond
van onder af dicht
in bed
horen we nog
het eerste gerommel
en zinken dan weg
in zakken vol
dreigend geluid
en dromen van onweer
de duivel maakt foto's
bij nacht
hij flitst
alle hondsgezeik
dat de polder tot
in haar oksels brandt
we worden wakker
bij de klap
van zo'n nachtfoto
uit de vrije hand
moeder staat al
tussen ons onder
het branddorstig riet
en grijpt in den blinde
ons zondags pak
om niet bloot
te staan buiten
als de ramen straks
blozen van vuur
en de burens komen
met aanbod
van onderdak.

4

In de keuken brandt
al de kaars
moeder sprenkelt
overal aqua donati
en zit bidt voor
wij bidden na
van binnen naar buiten
van bidden naar regen
de wereld
is vol van natte
van warme
van mooie alles
doordringende
geluiden.

*Goede Donatus
lieve Donatus
sterke Donatus
roggebrood van kracht
paard van godsvertrouwen
veldschuur van weldaden
stier van heilig geweld
machtige Donatus
sterke Donatus
lieve Donatus
akker van goede werken
appelboom vol troost
egge van gerechtigheid
ploeg van godsvrucht
karnton van geduld
sterke Donatus
goede Donatus
lieve Donatus
waardevaste polis
voor allen
die zijn onderverzekerd
handvest
van onroerend goed
en duurzame eigendom
zilveren dak
boven boeren
met ijzeren harten
vriesruimte
voor het sperma
van alle leven
lieve Donatus
bid voor ons.*

6

Wij vallen in slaap
op onze stoel
en worden wakker
twee aan twee
in het ledikant
beneden
staat de kaars gedoofd
het is dag
de zon schijnt
de merel zingt
in de pereboom
Donatus
zij geloofd
we zijn alweer
niet afgebrand.

33

De zaak-Oss

Om briefport
uit te sparen
schoenzolen en fietsbanden
wandelden zondags
de boeren 50 km
blootsvoets
voor een boodschap
door hongerig land
de eieren
deden 000001 ct
per stuk
we droegen hemdjies
gesneden uit
de witte stof
van bloembalen
de *betere waar*
op de slip
van mijn broer
de *tien procent*
van Piet de Dief
op de mijne.

De jonge hennen
liepen iedere zomer
met verf
op de vleugels
de dapperste boeren
sliepen *staande*
achter hun tweeloop
in het kippenhok
in nachten
vol haastige voet-

stappen geschreeuw
en motorengeronk
van de marechaussee.
Magische namen
van mond tot mond
de Soep de Sijp
een boer vermoord
de rode haan
op het dak geplant
voor een lijfrente
een vinger afgezaagd
de eigen moer
in bed verbrand
zeer zwarte foto's
van bloed en veren
in de kleine
zaterdagse krant
bij Zwaan
de lonen
de worsten ingekort
de CCD kon-
troleert de botervloot
van in het geniep
karnende boeren
geboortebeperking
allerwegen want
minder biggen
meer brood
aardappelen uit
de konsumptie genomen
ruzie over de verdeling
van de garantietomen

de directeur-generaal
steunt de boerenstand
de stand der groten.
Elke zak
van de vrije mulder
preekt de pastoor
is een molensteen
om je hals
maar het klein geboert
loopt te hoop
Bouwman de leider
trekt bij Appeltern
over de Maas
en voert het woord
in herbergen
voor de kleine man
grijpt de geestelijk
adviseur bij de boord
maar de happening
wordt uiteengeslagen
door een afdeling
Jonge Boeren Stand
in de Kamer
stelt het volk
valse vragen
de minister bloost
maar houdt de deken
van Oss de hand
boven het hoofd
althans zijn hoofd
in de hand.

Mijn moeder
wordt elke dag
kleiner en grijzer
en reist
in die moeilijke dagen
van Vught
naar Kevelaer
arriveert in het zwart
onder een poffer
van pijn over
de Amsterdammer Strasze
bij de kapel
en bidt daar
onder de blaren
twee dagen
en een nacht
op haar ruige knieën
tot de meegebrachte
twaalfpondse kaarsen
van vurig verlangen
zijn opgebrand
we halen haar af
aan de trein
ze brengt molentjes
mee dat van mij
draait nog als
zes weken later
mijn moedertje sterft
de sterke
de vrome
bij gebrek
aan dure morfine
God lasterend
van de pijn.

Gods molens malen
wreed in deze dagen
twijfel ik in de Grote
Kerk van Oss
met de stompe toren
voor het eerst
aan het Sakrament
van de Molen
aan de zuiverheid
van alle door
de Grote Bond
gemalen graan -
voor het eerst
aan het onrecht geroken
mijn moeder en al
mijn kleine getergde boeren
door zwart en paars
aangedaan
zij hebben mijn mooie
rode molentje
uit Kevelaer
gebroken.

Boerenapostel

Thuis hing hij aan de wand
en zag van heel hoog
met een zuinig gezicht
in de borden op tafel
de grote leider
in het witte uniform
van de norbertijnen
wat elders Vliegen deed
of Polak
in het rooie
voor diamantbewerkers
of typografen
deed Van den Elsen
in het wit
voor de boeren
hij was niet bang
hij balde aller boeren
hand tot vuist
gooide alle boeren
op één hoop
de rest van het dorp
op een andere:
smeden en boterkletsers
mulders en kalverstuwers
broedse instandhouders
van de winkeldwang:
cruce et aratro.

Van den Elsen
leerde de boeren
zijn Weekblad lezen
boerinnen thuisblijven
bidden om regen
dochters trouwen
met de bunderman
zoons met de veevrouw
uit de eigen roomse
rijke boerenstand
er was maar één weg
die naar de grote Noord-
brabantse Christelijke
Boerenbond:
God wil het
weg met de mulder
weg met de molen
die maalt op boerengrond.

Wat Norbertus
in het wit deed
Polak in het rooie
deed Van den Elsen
in het boerenbont
hoog van de wand
keek hij met geknepen ogen
die nergens boeren zagen
overal boerenstand
in onze borden
een man van gezag
een heilige voor mijn vader
een der eersten
die het kruis op namen
de ploeg het woord
voerden tot ver uit de streek
als coöperator: de kippen
twee dagen thuis
zonder water
de vrouw zonder man.

Arnold Frans

Arnold Frans
zeer hoge
zeer paarse man
lippen van latijn
knieën van on-
buigzaam grieks
en bideelt
door niemand gezien
lange purperen benen
zonder nageslacht
zonder voetstappen
in deze tijd
gouden mijter
hol hoofd
handen even lang
als de voeten
op witte donderdag
door twaalf geringen
met vrome tegenzin
gewassen
neus naar wierook
rots van onderscheid
tussen kijken en zien
het een mag het
ander mag niet
op de onthechte wangen
geen blos
mag niet
in de grijze velden
waar de zedenmeester
elk echt wild

konijn neerlegt
zonder erbarmen
zonder oog
zonder begrip zelfs
voor de volle
malse rijpe vrouwen-
bovenarmen
een zomerzondagmorgen
zomaar zonder zorgen
op de kommuniebank.

Arnold Frans
zeer hoge
zeer paarse man
zeer mannelijke vrouw
van kleuren en kleren
en alle nasleep vandien
elke avond legt
hij zijn tekenen af
gaat hij slapen
onder de gouden krul
van zijn staf
op zijn rug
onder zijn wapen
alleen in zijn slaap
mag hij een veest
de ruimte laten
in het koude bed
in het kil paleis
ver van zijn wilde
hete schapen.

Arnold Frans is
met al zijn mooie
lange kleren
aan begraven
het duurde lang
het is lang geleden
geen vrouw nog
bezoekt zijn graf
geen kind zegt
hij was mijn vader
hij wacht
op het eeuwig licht
geen weet nog
de kleur van zijn ogen
de geur van zijn haar
geen neus nog
geen oog
niemand die weet
nog precies
waar hij ligt
de zeer paarse man
met meer bril
dan gezicht.

Bericht uit Rome

Rome
is in staat
van concilie alle
vaders zijn
in de eeuwige stad
op alle pleinen
geven de bronnen hoog
op over het enig
waar geloof in alle
tuinen verkondigen
merels Gods lof in
traag vloeiend wel
luidend gregoriaans
tot het gerucht gaat
dat een transalpijns peritus
de bronnen vergiftigd heeft
in elk geval beweerd
dat de romeinse merel
zijn mooiste zomer
heeft gehad.

Rome
is in staat
van beleg
de ganzen van het va-
tikaan zijn waak-
zaam bij het minste wat
een vreemde vader zegt:
kan het zijn
dat men maarten te
weinig heeft gegeven
en thomas te
veel?
En een prelaat
van heel ver
in heel slecht latijn:
kan onder het dragen
vooral op een oud en eer-
biedwaardig kaal hoofd en
door de eeuwen heen
een mijter niet mak-
kelijk gaan schuiven?
Niet veel uiteraard maar
het hoeft ook niet
veel te zijn want
hoge mijters staan al
bij geringe deklinatie onder
boven heel scheef.

Rome
is in staat
van beschuldiging zelfs
de goedmoedige vaders
de pijprokers in bar
abba en jona
applaudisseren luid
in hun moedertaal
als een woordvoerder
rekalitrant
in rood ter zitting
op een paarse dag
de jood
onder zijn mantel neemt
de ongelovige of
zelfs de protestant.
Later rumor in aula
want kuriekardinalen lichten
met meerderheidsbesluiten
de hogere hand.
In deze zwarte week
seint een waarnemer
over de alpen
naar zijn mistig land:

het schip van petrus
ligt op het droge dokwerkers
dichten de naden
voorlopig
met kaarsvet en osservatores
de oude transatlantiek
wordt voor kustvaart bestemd
langs het bekende strand
van de mare nostrum
met admiraal tromp
op de brug
de held van worms
en dordrecht
op twee houten benen
met twee glazen ogen
de verbeurdverklarde kijker
van galileo in zijn
tweede rechterhand.

Rome
is in staat
van ontbinding
een loodzwarte nacht
valt op de stad
alle vaders slapen
een kardinaal droomt
een nare droom:
1198 mijters verlaten
de moerassen
om de stad jagen
de tiara op en blaffen
de hoogwaardigheidsbekleder
wakker hij heeft nog nooit
zo'n nare droom gehad
zoals paus jan
gaan paulus de grapjes
over de onfeilbaarheid
bij lange niet af: als
ook die ene oude
vader weer slaapt
brandt voor zijn raam
nog slechts de lamp:
de zwart gemaakte zeer
heilige zeer witte man
bidt en luistert of niet
door het nachtelijk ruisen
der bronnen heen
des Heiligen Geestes
godspraak
wordt gehoord.

Rome
is in alle staten
radio vaticana
is uit de lucht kurie-
kardinalen lopen met gif
onder de stenen
van hun zegelring
zwitsers zijn gedrost
hardnekkig het gerucht
dat de paus in een geelwitte
helikopter is gevluht
in wallstreet
brokkelt de sint
pieterspenning
met de
dag meer
af.

Hagioskoop

Op een terp
in groen verlaten land
tussen de resten
van een heel klein
heel oud dorp
waarvan de burgemeester
allang is verbrand
de pastoor verjaagd.

Op een terp
ligt het kerkje
van St. Michiel
tufstenen toren
lisenen en boogfriezen
gotisch met roomse resten
gekonserveerd fossiel
van een schelp
die van binnen geleefd
heeft geademd.

Sleutel te verkrijgen
op No 62
bij Jansen maar
die is nooit thuis

Zwervend langs het koor
kijk ik door een muurspleet
in het inwendig:
een leegte vol duisternis.

Herverkaveling

Het land van mijn grootvader
zijn einde mijn jeugd
zachte omwegen
door oude engen
met wallen en hoeven
vol karren en kerktorens
en handarbeid
ieder stukje grond
van vele eeuwen her
zijn vaste vorm en veldnaam:
de Tommelen het Tongelaar
Proostkamp Herenland
en Baxenhof
Bax stierf in 1663
Proostkamp was kloostergoed
de streekarchivaris
weet er alles van.

Het land van mijn grootvader
oud land
met zachte wegen
die nu allerwegen
worden verlegd verbreed
vermenigvuldigd en verhard
bulldozers en draglines
breken het oud verband
poelen met duivelsklokken
worden dichtgeschoven
akkerpaden rechtgetrokken
grienvelden opgespoten
met zand
kinderen verlaten de streek
worden burgers
één zoon melkt meer koeien
elektrisch
dan een dozijn vroeger
met de hand.

Grootvader is dood
de jeugd achter mij
ik weet nauwelijk nog
hoe het was
de Tommelen werden onderdeel
van één grote rechte kavel
nieuwe wegen
werden met nieuwe bomen
niet meer met hakhout
en meidoornhaag beplant
heimwee is over
men moet leven zonder doden
zonder Bax
zonder proost
zonder het strenge
zondagse woord van de pastoor
die het grootste mysterie
tussen de ritseldunne blaadjes
in het pars hiemalis
van zijn brevier
verborgen had.

Heimwee is over
ver buiten het Herenland
heb ik mijn huis
en zoek in het lawaai
niet meer de stille gloed
die ieder ding
in mijn jeugdjaren had.

Niets is waar
in wat is geweest
het schoonst verleden
is een leugen vandaag den dag
en heimwee altijd een ziekte:
het ja van de vader
is het neen van de zoon
en zo ontstaat
de dialoog der tijden.

Ik ben opgegroeid
tussen hakhout
dat niet meer werd gehakt
in een onbruikbaar landschap
in een laat-gotische beschaving
die haar tijd
al tijden had gehad
eerst nu zijn bij ons
de middeleeuwen voorbij
en de heel heel lange
doden echt dood
hun zielen
van het zielboek geschrapt
de proef op de som
van novenen en kwadragenen
werd gewaagd
het resultaat
bleek werkelijk nul
aflaten en overlaten
passen niet meer in het landschap
de oude kerk
met haar laat-roomse resten
is mooi gerestaureerd
maar te klein en duister
om er met z'n allen
in te bidden
voor een heil
dat mannen
als een vrouw
voor ogen staat.

De Saksische hoeve
met haar wanden
van fitselstek
en scheef vagevenster
kan de grote oogst
het veel eisende vee
en de naar licht en ruimte
snakkende mens
niet meer herbergen
de baanderdeuren
in volle breedte open
laten de maaidorser
niet meer door de smalle akkertjes
van Bax en Zn
zijn te smal
voor de volle vaam
van de zichtmachine.

De dagen van het Herenland
van de drie-heren-mis
de slagen
van het drieslagstelsel
zijn voorbij
Bax en grootvader
zijn dood
te vroeg gestorven
om nog te zien
wat nu komen gaat:
de ene grote produktieslag
van het ene grote Europese
graanveld
voor de ene grote Europese
markt: daarom
zal er een nieuw landschap
een nieuw dorp
een nieuwe kerk
verrijzen
langs de vierbaanse E-weg
naar ons heil.

Allerwegen
worden nieuwe bomen geplant
niet-vruchtdragende
en in verruimde weiden wandelen
runderen geteeld
van het ene juiste kleurslag
uit één stier
voor het hele land
voor heel de EEG
de nieuwe boerderij
naar gesubsidieerde tekening
is één grote schuur
met open loopstal
en rijk beglaasde burgermanswoning
achter een tuin
apart.

De boer en de boerin
telen hun kinderen
met vreugde want
de boerderij de kerk het land
ook het lichaam
het oude van Adam
het mooie van Eva
werd gerestaureerd
van zondig manchester ontdaan
de geslachtsdaad
door K-I-goden op motoren
aan het dier ontstolen
is terugbezorgd bij de mens
het echtelijk bed
is het besloten heiligdom
van de Heilige Geest:
waar boer en boerin
waar twee samenkomen
is Hij met hen
en de pastoor afwezig.

Een jonge boer
trekt met zijn bruid
voorbij de laatste oude huizen
het nieuwe land
de nieuwe woning in
door niemand meer geholpen
bij de overtrek
door geen buur nagestaard
zonder paard
alleen onder de nagels nog
de zwarte rand
van aarde
uit het oude land.

Overal
op de nieuwe erven
ronkt de *Farmall DGD*
met zijn vier cilinders
de *Fieldmarshall*
gromt *Lanz Alldog*
de *Red Tiger* van Ford
de blauwe *Cropmaster*
van David Brown.

De burenhulp
de heiligenverering van toen
is de aftakas
van nu:
wat in voortijden
Donatus heeft gedaan
vanuit Reek
doet nu de bliksembeveiliging
jaarlijks gecontroleerd
door Radar n.v.
vanuit Heemstede.

Eligius
beschermer van kunstenaars
en vee
Mach uut en Cornelius
de kinderspecialisten
in de donkere kapellen
van de oude kerk
heffen vermoeid
hun lome polychrome
oogleden op
in de enge gewijde ruimte
van hun – nu
de kaarsen gedooft zijn –
duistere praktijk
verslagen
door de H. Lodewijk
Pasteur goede herder
grote dienaar Gods
met Bang Mendel
Petkuser en Lovink
dreef hij St. Isidorus terug
naar zijn juiste plaats:
een voetstukje
tegen een pilaar
twee drie meter
boven het gangpad des levens
vroom en dood.

Wij bidden
om eigentijdse heilige boeren
die slapen
terwijl engelen van boven
de trekker
radiografisch besturen.

God
geve grootvader
wat hem zalig is.

Tempel van Zeus

Het landschap

Achter de kranten
waar het laatste dorp
mee zit dicht geplakt
kust de hemel
de aarde ligt
Genesis op haar
eerste bladzij open
ligt de ruimte
met haar zeer blonde
onderkant naar boven
sloten spelen met vuur
reigers dansen
voelen voorzichtig
aan de ruimte
met hun vlerken
een haas zit op
kijkt verder dan zijn
eigen gras en luistert:
in een straaljager
duikt Hermes
uit de kruin van
de hemel steil
naar de aarde af
voor het gebulder uit
van de goden
een homerisch gelach
door de ruimte.

Een paard gooit zich om
zet zijn staart
gaat in draf
hij neemt
ze prachtig op
hij is
helemaal buiten.

De tempel

Achter een dozijn
bladwaaiende zuilen
staat de tempel van Zeus
een pauw aan de poort
een paal
met de roodbonte vlag
van het ras
binnen bewegen zich
priesters achter glas
in veel licht
lagere dienaren
in blauwe overalls
dragen honingblond stro
in de stallen
emmers edelvoer bereid
onder toezicht van
de Raad voor het Runschap
een geur van wierook
en linaan verspreidt zich
over de hooizolders
naar de spanten
hier wordt zacht gesproken
nooit geschreeuwd gelachen
wie hier dient
weet vooraf: ik ben
mijn eigen ballen kwijt.

De excursies

Uit alle delen
des lands trekken
tussen tien en twaalf
tussen twee en vier
door de heilige ruimte
de boeren sigaren
brandend reukoffers
voor God Dier
niet voeren niet
aanraken niet
op eigen klompen
mompelend
achter de gids
tot het stil wordt
de groep tot stilstand
komt in het hart
van de tempel
voor de laatste box:
in kniehoog stro
nervus lichtschuw
staat Zeus in
de vier hoeven van
's werelds beste stier
te trampelen boven
zijn zak met ballen
dagelijks gewassen
zachtrood
roomwit
air
gekonditioneerd.

De sprong

Viermaal daags
vliegt de pauw
op het hek
spreidt hij zijn 100
open ogen uit
over de staart
viermaal daags gaat
de huid van een koe
over het gepolsterd paard
wordt de stier uitgeleid
door Zeus de sprong gewaagd
de roede gejaagd
onder het schootsvel
van Io de godin
de al-moeder die in
alle moeders baart
licht vlamt
uit heilige hoornen
een god paart
op gouden hoeven
met zijn zilveren bruid
niet aanraken
niet spreken
niet op eigen klompen!

De distributie

Priesters in witte
schorten tappen
de vagina af
verdunnen het zaad
in retorten van
hemelhelder glas
lagere dienaren
poetsen het goud
van hoornen en hoeven
bereiden krachtsop
in het mengvat
bij de poort
schreeuwt de pauw
gemotoriseerde boden
in een zwarte jas
van olympisch leder
brengen pijlsnel
in een aktentas
door heel Koevoorde
en verre omgeving
de zaadcellen van Zeus
bij de leden van
het genootschap op
het eerste bellen
thuis.

Epiloog

Mist
kruipt uit
de gedoofde sloten
sluit het paard en
de haas en de reiger in
het blad van Genesis
trekt krom van de dauw
de hemel legt
zich over de aarde
als een man
over zijn vrouw.

emans werd in 1924
enstein geboren.
leerder verschenen
hiebundels
eerakker" en
aargetouw".
kermat van de
r ligt tussen
ard en dorsvleugel.
ygesloten agrarisch
evolueerde hij
en open,
delijkte samen-
. Deze psychische
vóltrok zich in
y die geheel zijn
ouwd uit
sche beelden.
et heimwee van de
ere bundels werd
ikend.
mpel van Zeus"
een nieuwe
chappij, een nieuwe
aanvaard in het
an een dierbaar
ven verleden:

erwaarts zien

trekker

de ploeg

voorwaartse
ging

GH & VAN DITMAR

